

Економічні науки

УДК: 330.322:502.131.1:336.77

Стародубцева Любов Володимирівна

здобувачка

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Starodubtseva Liubov

Recipient of a Scientific Degree

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0009-0000-5998-6714

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПОЛІТИКИ «ЗЕЛЕНОГО»
ІНВЕСТУВАННЯ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
THEORETICAL PRINCIPLES OF GREEN INVESTMENT POLICY
DEVELOPMENT AT THE NATIONAL LEVEL**

***Анотація.** Статтю присвячено дослідженню теоретичних засад формування та розвитку політики «зеленого» інвестування на національному рівні. Метою статті є аналіз та систематизація наявних теоретико-методичних засад впровадження «зеленого» інвестування та обґрунтування процесу формування політики «зеленого» інвестування на національному рівні.*

В статті розглянуто актуальні аспекти розвитку політики «зеленого» інвестування як інструменту підтримки сталого розвитку та зменшення впливу на довкілля. Ґрунтуючись на аналізі світового досвіду та сучасних тенденцій, в дослідженні представлено теоретико-методичні підходи до формування стратегій «зеленого» інвестування. Зокрема, обґрунтовано необхідність стратегічної орієнтації політики, яка передбачає довгострокове планування та узгодженість національних і регіональних ініціатив. Наведено аналіз ключових інструментів «зеленого»

інвестування, таких як зелені облігації, пільгові кредити та інші фінансові механізми, спрямовані на підтримку проектів з використанням відновлюваних джерел енергії, зниженням викидів парникових газів і збереженням біорізноманіття. Дослідження дозволило виявити переваги використання «зелених» інструментів для стимулювання екологічно відповідального бізнесу та формування екологічно свідомої поведінки споживачів.

В дослідженні виявлено основні виклики, які стоять на шляху розвитку «зеленого» інвестування, зокрема відсутність чітких стандартів для визначення екологічно відповідальних проектів, високий рівень ризику для інвесторів, а також потребу в підвищенні фінансової грамотності й інформованості зацікавлених сторін. На основі проведеного аналізу розроблено механізм формування політики «зеленого» інвестування, що включає п'ять основних етапів: встановлення стратегічних цілей, орієнтованих на скорочення викидів та підтримку сталого розвитку; оцінку та відбір проектів за критеріями екологічної, економічної та соціальної ефективності; розробку інвестиційної стратегії, яка охоплює диверсифікацію інвестицій та впровадження інноваційних фінансових інструментів; управління, моніторинг та забезпечення прозорості звітності; активну взаємодію із зацікавленими сторонами, включаючи інвесторів, уряди, громадські організації та місцеві громади.

Ключові слова: «зелене» інвестування, «зелені» інвестиції, сталий розвиток, екологічні проекти, фінансові інструменти, екологічна політика.

Summary. This article is devoted to the study of the theoretical principles of the formation and development of green investment policy at the national level. Its purpose is to analyze and systematize the existing theoretical and methodological principles of implementing green investment and justify the process of forming green investment policy at the national level.

The article considers current aspects of the development of green investment policy as a tool for supporting sustainable development and reducing environmental impact. Based on the analysis of world experience and current trends, the study presents theoretical and methodological approaches to forming green investment strategies. In particular, the need for a strategic orientation of the policy, which involves long-term planning and coordination of national and regional initiatives, is substantiated. The analysis of key green investment instruments, such as green bonds, soft loans, and other financial mechanisms aimed at supporting projects using renewable energy sources, reducing greenhouse gas emissions, and preserving biodiversity, is presented. The study revealed the advantages of using green instruments to stimulate environmentally responsible business and form environmentally conscious consumer behavior. The study identified the main challenges facing the development of green investment, in particular, the lack of clear standards for defining environmentally responsible projects, the high level of risk for investors, and the need to increase financial literacy and awareness of stakeholders. Based on the analysis, a mechanism for forming a green investment policy was developed, which includes five main stages: setting strategic goals focused on reducing emissions and supporting sustainable development; assessing and selecting projects according to criteria of environmental, economic, and social efficiency; developing an investment strategy that covers diversification of investments and the introduction of innovative financial instruments; management, monitoring and ensuring transparency of reporting; active interaction with stakeholders, including investors, governments, civil society organizations, and local communities.

Key words: "green" investing, "green" investments, sustainable development, environmental projects, financial instruments, environmental policy.

Постановка проблеми. Сучасні глобальні виклики, такі як зміна клімату, вичерпання природних ресурсів, деградація екосистем та зростання соціальної нерівності, висувають нові вимоги до економічного розвитку. У цьому контексті «зелене» інвестування стає одним із ключових інструментів забезпечення сталого розвитку, який спрямований на зменшення екологічного навантаження, підтримку відновлювальних джерел енергії, розвиток екологічно чистих технологій і забезпечення соціальної справедливості.

Однак, незважаючи на глобальну актуальність, на національному рівні політика «зеленого» інвестування стикається з низкою проблем серед яких постають недостатньо розвинена нормативно-правова база, обмежений доступ до фінансових ресурсів для реалізації екологічних проєктів, відсутність ефективних механізмів залучення приватного капіталу, тощо. Крім того, слабка інтеграція екологічних, економічних і соціальних аспектів у процес формування інвестиційної політики створює бар'єри для ефективного управління ресурсами, що перешкоджає досягненню цілей сталого розвитку. Це вимагає комплексного підходу до формування політики «зеленого» інвестування, враховуючи специфіку національної економіки, соціальних і екологічних потреб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання формування та розвитку політики «зеленого» інвестування досліджуються у великій кількості наукових праць. Такі провідні вчені як Адаменко А.П. [4], Аніщенко В. [5], Дхїлі Г. [8], Кіріл'єва А. В. [3], Маркевич К. [1], Пімоненко Т. [6], Рибіна Л.О. [4], Сіденко В. [1], Соловйов І. [7], Хомутенко Л. І. [3] та інші присвятили свої праці обґрунтуванню інституціональних та фінансових механізмів «зеленого» інвестування. Незважаючи на велику кількість досліджень, недостатньо висвітленими залишаються питання самого процесу формування політики «зеленого» інвестування на національному рівні, що і обумовлює мету дослідження.

Мета дослідження – аналіз та систематизація наявних теоретико-методичних засад впровадження «зеленого» інвестування та обґрунтування процесу формування політики «зеленого» інвестування на національному рівні.

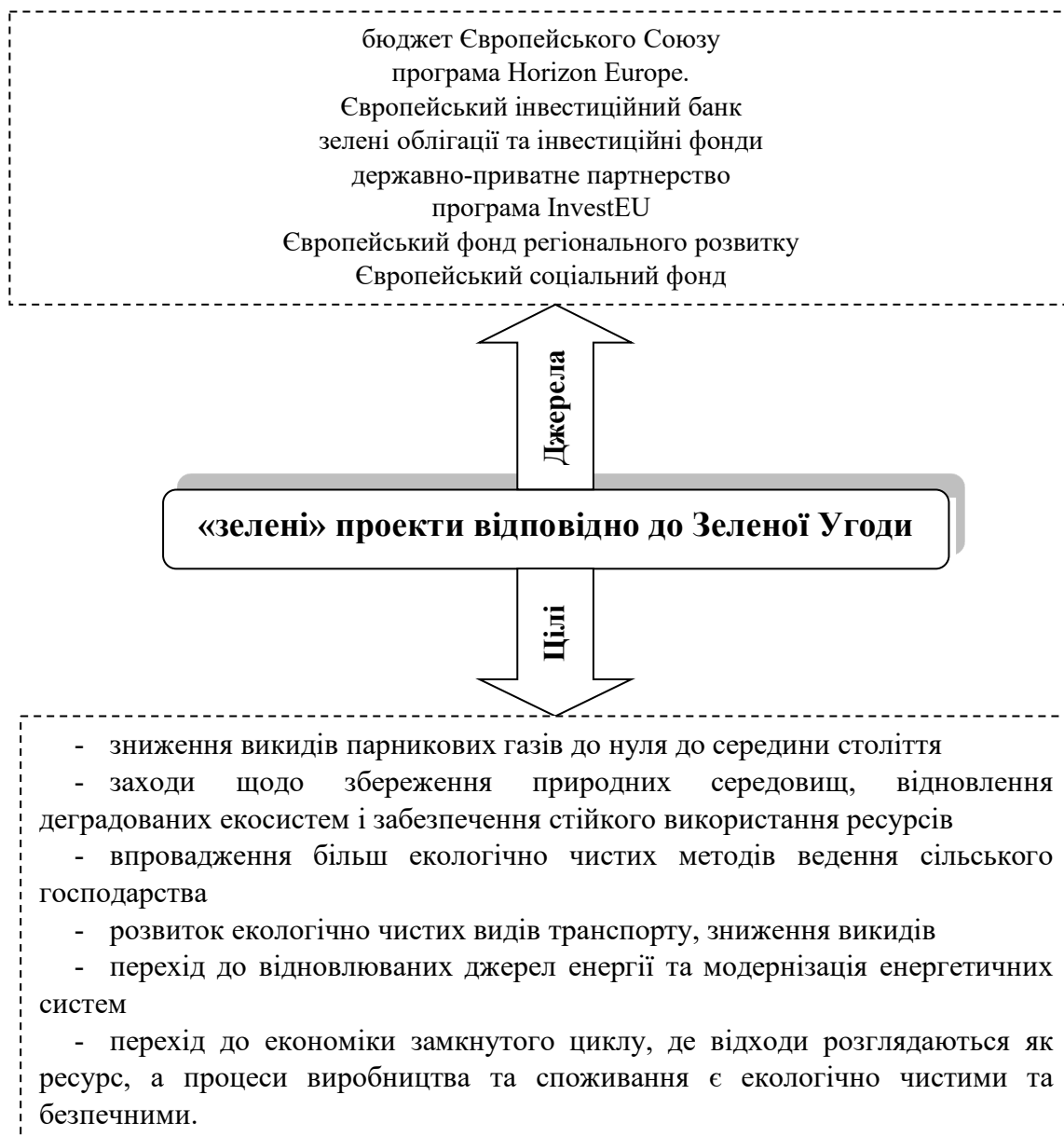
Виклад основних результатів дослідження. На сьогоднішній день ринок «зелених» інвестицій стрімко розвивається. Багато країн впроваджують національні стратегії та програми підтримки сталого розвитку, що стимулює інвесторів вкладати кошти в екологічно чисті технології. Наприклад, Європейський Союз активно підтримує зелені облігації та інші фінансові інструменти, спрямовані на фінансування проєктів з енергоефективності та відновлюваних джерел енергії.

Політика зеленого інвестування на сьогодні набуває все більшої популярності у світі, оскільки спрямована на підтримку проєктів, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та сприяють сталому розвитку. Зелене інвестування включає фінансування проєктів, що використовують відновлювані джерела енергії, знижують викиди парникових газів, зберігають біорізноманіття та оптимізують використання ресурсів. Уряди багатьох країн розробляють і впроваджують політики та стимули для залучення інвестицій у цей сектор [1].

Одним із ключових інструментів є зелений банкінг, який надає пільгові кредити та гранти для екологічних проєктів. Крім того, існують зелені облігації, які дозволяють залучати капітал на екологічно чисті проєкти. Європейський Союз активно впроваджує Зелену угоду, яка передбачає значні інвестиції у декарбонізацію економіки. США також не відстають, реалізуючи власні програми підтримки зелених інвестицій.

Європейська зелена угода ухвалена у 2019 році Європейською комісією має на меті трансформувати економіку європейських країн в кліматично нейтральну. Ця ініціатива охоплює широкий спектр політичних, економічних, екологічних і соціальних заходів, спрямованих на подолання

кліматичних змін, збереження біорізноманіття та забезпечення стійкого розвитку [2] (рис. 1).

Рис. 1. «Зелені» проекти відповідно до Зеленої Угоди

Джерело: складено автором на основі [2]

Зазначимо, що один з ключових принципів «зеленого» інвестування полягає в стратегічній орієнтації політики. Відповідно до цього принципу, діяльність усіх суб'єктів (держави, приватних компаній, як фінансових, так і нефінансових, неурядових організацій та домогосподарств) повинна бути спрямована на досягнення довгострокових цілей розвитку. Очевидно, що

стратегічна орієнтація на національному рівні не може формуватися лише на основі ситуативних ринкових дій, адже вільний ринок здебільшого фокусується на короткострокових цілях, які забезпечують прибутки в коротко- або середньостроковій перспективі. Навіть великі приватні корпорації з власними стратегіями розвитку стикаються з істотними ринковими невизначеностями при інвестуванні у довгострокові проекти.

Ці невизначеності значно посилюються відсутністю стабільних та чітко прописаних «правил гри» на ринку, що ускладнює для потенційних інвесторів отримання прийнятних доходів від інвестицій у «зелені» технології та сектори економіки, а також конкретні «зелені» програми та проекти [3].

Політика «зеленого» інвестування є важливим інструментом для сприяння сталому розвитку та зниженню негативного впливу на навколишнє середовище. В умовах глобального потепління та зростаючої екологічної свідомості, інвестиції в проекти, які спрямовані на захист природи та зменшення викидів вуглецю, набувають дедалі більшого значення.

Виходячи з цього, політика «зеленого» інвестування має формуватися у таких напрямках:

1. Встановлення стратегічних цілей та узгодженість політик. Необхідно формувати чітке та довгострокове бачення розвитку низьковуглецевої інфраструктури, узгоджувати різні політики та забезпечувати багаторівневе управління (на рівні індивідів, домогосподарств, міст, регіонів і країни) з можливістю залучення зацікавлених сторін.

2. Формування привабливої інвестиційної політики. Потрібно створювати відкриті та конкурентні ринки, а також запроваджувати регуляторні політики, що стимулюватимуть інвестиції у «зелені» проекти.

3. Фінансова політика та інструменти. Підтримка довгострокових інвестицій та впровадження інноваційних фінансових механізмів розподілу ризиків, таких як «зелені» облігації, або пряма підтримка інвестицій у «зелені» проекти.

4. Використання ресурсів та розбудова спроможності «зеленої» економіки. Розвиток ринків нових технологій, фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), розбудова людського та інституційного потенціалу для підтримки інновацій, оцінка кліматичних ризиків та їхнього впливу на різні сектори економіки.

5. Сприяння розвитку «зеленого» бізнесу та формування екологічно відповідальної поведінки споживачів. Перехід підприємств на екологічно відповідальне виробництво, обов'язкове проведення корпоративної звітності щодо впливу виробництва на довкілля, розширення інформування та заохочення споживачів до споживання екологічних товарів та послуг [1, 4-8].

Як показали дослідження, формування політики «зеленого» інвестування (інвестування в проекти, що сприяють охороні довкілля та сталому розвитку) є складним процесом, який вимагає врахування багатьох факторів. Рекомендована послідовність етапів в рамках процесу формування політики «зеленого» інвестування представлена нижче.

Першим етапом є визначення цілей, які спрямовані на скорочення викидів парникових газів, підтримку відновлюваної енергетики, сталий розвиток громад та покращення енергоефективності. Цей етап ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності, довгострокової сталість та соціальної відповідальності.

Другий етап – оцінка та відбір проектів. Основними критеріями відбору є екологічна ефективність (скорочення викидів, збереження ресурсів), економічна стійкість (потенційна рентабельність, економічні вигоди) та соціальний вплив (створення робочих місць, покращення якості

життя). Процес оцінки передбачає проведення екологічного аудиту, економічної оцінки, яка включає фінансовий аналіз і оцінку ризиків, а також соціальної оцінки, що враховує вплив на місцеві громади.

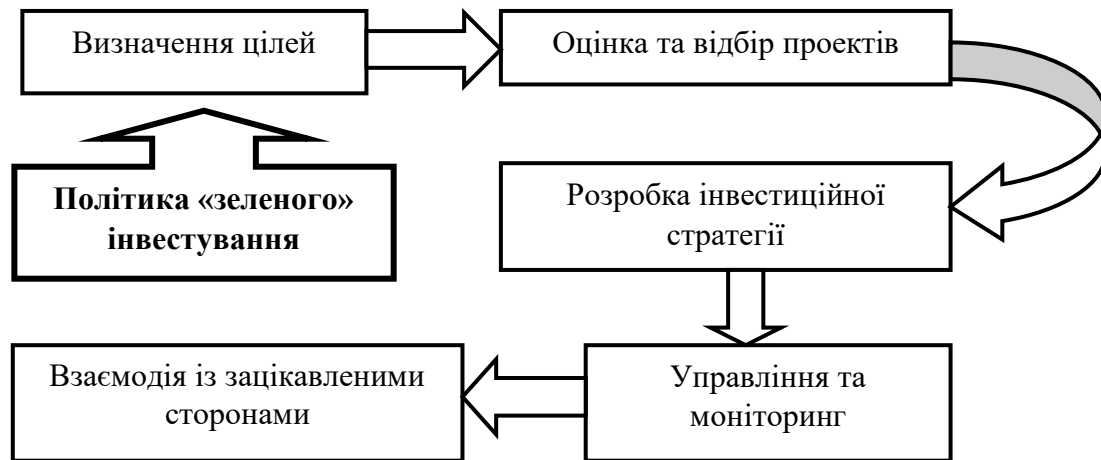
Третім етапом виступає розробка інвестиційної стратегії, яка охоплює диверсифікацію інвестицій через розподіл коштів між різними секторами (енергетика, транспорт, сільське господарство) та регіонами. Визначаються часові рамки інвестицій, що включають коротко- і довгострокові інвестиції, та розробляються етапи їх реалізації з можливістю перегляду. Важливою складовою є використання фінансових інструментів, таких як «зелені» облігації, структуровані фонди та приватні інвестиційні фонди.

На четвертому етапі здійснюються управління та моніторинг. Це включає регулярний моніторинг виконання проєктів, коригування інвестиційної стратегії та забезпечення відповідності міжнародним стандартам, наприклад, Паризькій угоді. Сертифікація проєктів за міжнародними екологічними стандартами є невід’ємною частиною цього етапу. Також важливе місце займає звітність і прозорість, які забезпечуються регулярними звітами перед інвесторами та зацікавленими сторонами, а також відкритістю інформації щодо впливу інвестицій на довкілля і суспільство.

П’ятий етап зосереджений на взаємодії із зацікавленими сторонами. Це передбачає інформування інвесторів про переваги «зеленого» інвестування та залучення нових інвесторів через маркетингові кампанії. Співпраця з урядами спрямована на створення сприятливих умов для «зеленого» інвестування та дотримання регуляторних вимог. Важливим аспектом є також співпраця з громадськими організаціями та місцевими громадами для їх активного залучення до проєктів.

Отже, реалізація політики «зеленого» інвестування вимагає системного підходу та узгодженої роботи багатьох учасників процесу. Це дозволить досягти не лише фінансової вигоди, але й значного позитивного

впливу на довкілля та суспільство. Механізм формування політики «зеленого» інвестування унаочнено на рис. 2.

Рис. 2. Механізм формування політики «зеленого» інвестування

Джерело: авторська розробка

Незважаючи на позитивні тенденції, існує ряд перешкод, які ускладнюють розвиток «зеленого» інвестування. Одна з основних проблем – відсутність чітких стандартів та критеріїв для визначення, що саме вважається «зеленим» проектом. Це ускладнює оцінку екологічної ефективності інвестицій і може призводити до так званого «гринвошингу» – ситуації, коли компанії заявляють про свою екологічну відповідальність без реальних дій.

Ще одна значна перешкода – це високий рівень ризику, пов'язаний з інвестуванням у новітні екологічні технології. Інноваційні проекти часто вимагають значних капіталовкладень і мають тривалий період окупності, що може відторгнути потенційних інвесторів. До того ж, регуляторні ризики, пов'язані зі зміною екологічного законодавства, можуть негативно впливати на стабільність інвестиційного середовища.

Також до основних перешкод «зеленого» інвестування, на нашу думку, можна віднести й недостатню інформованість інвесторів. Багато хто не має достатніх знань про екологічно чисті технології та їх потенціал для прибутковості. Крім того, відсутність чітких стандартів та критеріїв для

визначення «зелених» інвестицій створює складнощі для оцінки ризиків та вигод.

Ще однією суттєвою перешкодою є високі початкові витрати на проекти. Інвестування в екологічно чисті технології часто потребує значних капіталовкладень, що може стримувати інвесторів з обмеженими ресурсами. Доступ до фінансування для таких проектів також є проблематичним через нерозвинуті фінансові ринки та інституції в деяких регіонах.

Слід зазначити, що політична нестабільність і зміни в законодавстві також можуть впливати на рішення інвесторів. Відсутність державної підтримки або субсидій може знизити привабливість зелених інвестицій. Економічні кризи та коливання ринків також грають роль, адже в умовах невизначеності інвестори можуть віддавати перевагу традиційним секторам економіки.

Нарешті, соціальні та культурні бар'єри, зокрема скептицизм щодо змін клімату та нових технологій, також можуть стримувати зелений інвестиційний потік. Перевага традиційних методів ведення бізнесу може стати додатковою перешкодою для впровадження інноваційних екологічних рішень.

Висновки. На сучасному етапі розвитку «зелене» інвестування виступає потужним інструментом для підтримки сталого розвитку, сприяння зменшенню впливу на довкілля та декарбонізації економіки. Формування ефективної політики у цій сфері потребує стратегічного планування, узгодженості дій усіх суб'єктів, впровадження інноваційних фінансових механізмів та підтримки з боку урядів. Попри значний потенціал, розвиток «зелених» інвестицій стикається з численними перешкодами, такими як відсутність чітких стандартів, високі ризики новітніх технологій і регуляторні невизначеності. Подолання цих бар'єрів можливе завдяки комплексному підходу, прозорій звітності, підтримці

міжнародних стандартів та активній співпраці з усіма зацікавленими сторонами. Успішна реалізація політики «зеленого» інвестування може не лише сприяти екологічній стійкості, але й забезпечити економічну вигоду та соціальний прогрес.

Література

1. Маркевич К., Сіденко В. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. *Центр Разумкова*. Київ: Вид.«Заповіт», 2019. 316 с.

2. European Commission. The European Green Deal. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=ET> (дата звернення: 19.01.2021).

3. Хомутенко Л. І., Кіріл'єва А. В. Принципи формування «зеленого» інвестування країни, роль та значення для конкурентоспроможності. *Вісник СумДУ. Серія "Економіка"*. 2020. № 1. С. 55-61. doi: 10.21272/1817-9215.2020.1-06.

4. Рибіна Л.О., Адаменко А.П. Розвиток «зеленого» інвестування в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 327-331. <https://doi.org/10.32843/infrastructure42-55>.

5. Аніщенко В. До питання щодо удосконалення теоретико-методологічних засад екологічного інвестування. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 8(74). С. 175–183.

6. Пімоненко Т. Детермінанти підвищення ефективності менеджменту зелених інвестицій. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2019. № 1. С. 158–165. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2019_1_16 (дата звернення: 19.01.2021).

7. Соловйов І. Основні напрями розвитку «зеленої» економіки в Україні. *Світові тенденції розвитку зеленої економіки: регіональні аспекти і межі зростання: матеріали XI міжнародної науково-практичної*

конференції. Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2019. С. 22-24.

8. Dkhili H. Environmental performance and institutions quality: evidence from developed and developing countries. *Marketing and Management of Innovations*. 2018. № 3. P. 333-344. doi: 10.21272/mmi.2018.3-30.